

Warszawa, 30 marca 2022 roku.

Informacja prasowa

Szara Strefa 2022

Dzień Wyjścia z Szarej Strefy w 2022 roku przypaść 10 marca

Instytut Prognoz i Analiz Gospodarczych Fundacja Naukowa co roku wskazuje **Dzień Wyjścia z Szarej Strefy Gospodarczej**. W tym roku przypaść on 10 marca. Od tego dnia produkcja odbywa się umownie wyłącznie w oficjalnym obiegu gospodarczym, a polska gospodarka symbolicznie opuszcza szarą strefę.

Dzień Wyjścia z Szarej Strefy, jest okazją do prezentacji raportu poświęconego analizie zjawiska szarej strefy gospodarczej w Polsce, dyskusji na temat jego zasięgu, rozmiarów oraz metod jego ograniczania. Raport ma na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej, decydentów i przedsiębiorców na to zjawisko oraz uporządkowanie debaty toczącej się wokół tego tematu.

- Prognozowany przez IPAG udział szarej strefy w tworzeniu tegorocznego PKB ma wynieść 18,9% (łącznie 590 mld zł) – to więcej niż w 2021 roku, w którym wyniósł 18,3% (511 mld zł);
- Za rozszerzaniem się szarej strefy, począwszy od 2020 roku, stoi przede wszystkim wywołane pandemią pogorszenie stanu koniunktury w wielu działalnościach;
- W czasie pandemii wzrosło znaczenie obrotu bezgotówkowego – płatności bezgotówkowe skutecznie ograniczają zasięg szarej strefy i stymulują wzrost gospodarczy;
- Rekordowo niski w 2021 roku był udział szarej strefy w krajowym rynku papierosowym. W tej branży szara strefa maleje sukcesywnie od 2015 roku, gdy wynosiła 19,0%. W ub. r. osiągnęła ok. 5,8%, co z jednej strony jest zasługą dynamicznie rosnącej legalnej sprzedaży papierosów w Polsce, pomimo podwyżki podatku akcyzowego na papierosy w 2020 roku, a z drugiej strony – efektem skutecznych działań polskich służb.

Wybuch pandemii koronawirusa spowodował wzrost udziału szarej strefy w 2020 roku i w kolejnych latach. Wahania stanu koniunktury i niepewność odnośnie przyszłości spowodowały u niektórych przedsiębiorców konieczność szukania oszczędności m.in. poprzez przeniesienie części bądź całości działalności do szarej strefy. Dodatkowo pojawiły się czynniki sprzyjające rozwojowi szarej strefy, takie jak: wysoka inflacja, wzrost wynagrodzenia minimalnego, nowe formy opodatkowania i trudne do przewidzenia skutki wojny na Ukrainie, zwłaszcza niespotykany wysoki napływ uchodźców wojennych.

Raport IPAG zawiera omówienie szeregu działań administracji rządowej, nakierowanych na ograniczanie rozmiarów szarej strefy gospodarczej. Ponadto, poświęcony jest rozwojowi obrotu bezgotówkowego jako jednemu z narzędzi ograniczających działalność w szarej strefie.

Pandemia koronawirusa, pomimo jej katastrofalnego wpływu na działalność wielu firm, stymulowała dalszy rozwój obrotu bezgotówkowego. Wzrost zainteresowania zakupami przez Internet przyczynił się do większej popularności transakcji bezgotówkowych w Polsce. Poza tym, względy bezpieczeństwa zachęciły konsumentów do częstszego korzystania z kart zbliżeniowych i unikania, kiedy to możliwe, płatności banknotami i monetami. Rozwój obrotu bezgotówkowego spowolnił więc proces rozszerzania się szarej strefy. Jak pokazują badania i doświadczenia z różnych krajów, obrót bezgotówkowy przyczynia się skutecznie nie tylko do ograniczania zasięgu szarej strefy, ale także wpływa pozytywnie na wzrost gospodarczy.

Przemyt papierosów, a także jego nielegalna produkcja, stanowią jeden z czterech kluczowych elementów szacowanej przez GUS nielegalnej szarej strefy. IPAG szacuje, że wartość przemytu papierosów do Polski wyniosła w 2021 roku 1,9 mld zł, a wartość nielegalnej produkcji krajowej ocenia na 0,3 mld zł. Udział szarej strefy na rynku papierosów zmniejsza się sukcesywnie od 2015 roku, kiedy osiągnął maksymalny poziom około 19,0%. W drugiej połowie 2021 roku udział ten zmniejszył się do rekordowo niskiego poziomu – poniżej 6%. Odnotowane po 2015 roku systematyczne spadki rok do roku w dużej mierze były konsekwencją szeregu posunięć regulacyjnych i zmian systemowych. Istotne znaczenie miały skuteczne i skoordynowane działania polskich służb, w tym głównie: Centralnego Biura Śledczego Policji, Krajowej Administracji Skarbowej oraz Straży Granicznej. Organy państwowe swoją wiedzę o specyfice rynku i szarej strefy, niezbędną do skutecznego ścigania przestępczości tytoniowej, w pewnej mierze czerpią ze współpracy z legalnie działającymi producentami.

W świetle planowanych przez Komisję Europejską zmian legislacyjnych, skutkujących docelowo zakazem sprzedaży smakowych (mentolowych i owocowych) wyrobów tytoniowych do podgrzewania, pojawiło się zagrożenie rozwojem działalności nielegalnej na rynku nowatorskich wyrobów tytoniowych. To właśnie ten segment rynku w dużej mierze przyczynił się wcześniej do złagodzenia skutków wejścia w życie zakazu sprzedaży papierosów mentolowych. Problemem jest także duży udział szarej strefy w rynku e-papierosów. Wynika on przede wszystkim z wadliwej definicji płynu do e-papierosów. Łatwość obchodzenia obowiązku akcyzowego w zasadzie całkowicie wypchnęła z legalnego rynku płyny beznikotynowe, które – po własnoręcznym wymieszaniu dodatków chemicznych – mogą stawać się produktami nikotynowymi.

Partnerem tegorocznej edycji raportu IPAG jest Fundacja Polska Bezgotówkowa.